

**INFORMACJA O SYTUACJI BANKÓW
W I KWARTALE 2015 R.**

**URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
WARSZAWA, 2015**

Opracowanie:

Andrzej Kotowicz

przy współpracy

Departamentu Bankowości Komercyjnej i Specjalistycznej oraz Instytucji Płatniczych

Urząd Komisji Nadzoru Finansowego

SPIS TREŚCI

NAJWAŻNIEJSZE SPOSTRZEŻENIA I WNIOSKI	4
1. POZYCJA KAPITAŁOWA	10
2. POZYCJA PŁYNNOŚCIOWA	12
3. WYNIKI FINANSOWE	13
4. GŁÓWNE KIERUNKI ROZWOJU	17
5. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	23
6. STRUKTURA WALUTOWA I TERMINÓW PŁATNOŚCI BILANSU	26
7. JAKOŚĆ PORTFELA KREDYTOWEGO	28
SPIS TABEL	32

NAJWAŻNIEJSZE SPOSTRZEŻENIA I WNIOSKI¹

Sytuacja sektora bankowego w I kwartale 2015 r. pozostawała stabilna, czemu sprzyjało utrzymujące się ożywienie gospodarki oraz środowisko rekordowo niskich stóp procentowych.

Utrzymanie mocnej bazy kapitałowej

Baza kapitałowa uległa dalszemu wzmocnieniu (fundusze własne wzrosły z 145,3 mld zł na koniec ub.r. do 150,5 mld zł na koniec marca br., łączny współczynnik kapitałowy (TCR) wzrósł z 15,3% do 15,4%, a współczynnik kapitału podstawowego Tier 1 (CET1) z 14,0% do 14,1%). Mocną pozycję kapitałową potwierdza niewielki udział banków posiadających współczynnik TCR na poziomie poniżej 12% lub CET 1 niższym od 9% (odpowiednio 2,1% i 1,7% aktywów sektora bankowego).

Pomimo dobrej sytuacji bieżącej rekomendowane jest utrzymanie mocnej bazy kapitałowej, a w przypadku niektórych banków jej dalsze wzmocnienie, co wynika z poziomu ryzyka już zakumulowanego w bilansach banków, jak też źródeł potencjalnego ryzyka znajdujących się w otoczeniu polskiej gospodarki.

Szczególną uwagę na zachowanie odpowiedniej pozycji kapitałowej powinny zwrócić banki posiadające znaczące ekspozycje a jednocześnie niekorzystną strukturę portfela kredytów mieszkaniowych, które muszą uwzględniać w swojej działalności ryzyko związane z tym portfelem. Muszą one się też liczyć z indywidualnymi działaniami KNF polegającymi m.in. na zaleceniach w sprawie podziału zysków lub też oddziaływaniu na wysokość ich funduszy własnych poprzez dodatkowy wymóg kapitałowy na pokrycie kosztów ewentualnej materializacji ryzyka w przypadku realizacji niekorzystnych scenariuszy.

Dobra sytuacja w zakresie bieżącej płynności banków

Sytuacja w zakresie płynności była dobra. Podstawowe miary płynności pozostają względnie stabilne i utrzymują się na zadowalających poziomach (dodatnia luka płynności krótkoterminowej zmniejszyła się z 160,9 mld zł na koniec ub.r. do 152,5 mld zł na koniec marca br., a współczynnik płynności krótkoterminowej obniżył się z 1,47 do 1,43). Relacja kredytów dla sektora niefinansowego do depozytów tego sektora wzrosła, ale utrzymuje się w pobliżu poziomu równowagi (wzrost z 100,2% do 102,5%).

Pomimo zadowalającej sytuacji w zakresie bieżącej płynności, nadal zalecane są działania zmierzające do wzrostu stabilności źródeł finansowania. W szczególności pożądana jest dalsza dywersyfikacja źródeł finansowania oraz wydłużanie terminów zapadalności zobowiązań.

Nieznaczny wzrost wyniku finansowego netto

Wynik finansowy netto zrealizowany przez sektor bankowy w I kwartale br. okazał się nieznacznie wyższy niż w analogicznym okresie ub.r. (wynik finansowy netto sektora bankowego wyniósł 4 045 mln zł i był o 66 mln zł, tj. o 1,7% wyższy niż w I kwartale ub.r.; poprawę wyników odnotowano w 246 podmiotach skupiających 54,6% aktywów sektora; 13 podmiotów wykazało stratę w łącznej wysokości 50 mln zł).

Poprawa wyniku finansowego netto sektora nastąpiła głównie dzięki zwiększeniu pozostałego wyniku działalności bankowej, a w znacznie mniejszym stopniu dzięki zwiększeniu dodatniego salda na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych oraz wyniku na operacjach nadzwyczajnych i działalności nieoperacyjnej. Pozostałe pozycje oddziaływały w kierunku obniżenia wyniku w stosunku do 2014 r.

¹ Uwaga: wszystkie dane prezentowane w „Informacji” pochodzą z bazy danych z dnia 19 maja 2015 r. w związku z czym nie uwzględniają późniejszych korekt.

Wzrost wyniku działalności bankowej (o 357 mln zł; 2,5%) dokonał się pomimo istotnego obniżenia wyniku odsetkowego (-566 mln zł; -6,1%) oraz zmniejszenia wyniku z tytułu opłat i prowizji (-121 mln zł; -3,5%), i był konsekwencją blisko dwukrotnego wzrostu wyniku z pozostałej działalności bankowej (o 1 044 mln zł; 72,5%). Obniżenie wyniku odsetkowego było związane z redukcją stóp procentowych NBP, co przełożyło się na obniżenie oprocentowania kredytów i depozytów oraz spadek rentowności papierów dłużnych. W konsekwencji doszło do obniżenia przychodów odsetkowych (-1 147 mln zł; -7,8%) oraz kosztów odsetkowych (-581 mln zł; -10,7%), przy czym wpływ zmiany po stronie przychodów był wyższy. Obniżenie wyniku z tytułu opłat i prowizji wynikało głównie ze zmniejszenia przychodów banków z tytułu kart płatniczych na skutek obniżenia stawek opłaty interchange. Z kolei znaczny wzrost wyniku z pozostałej działalności bankowej był konsekwencją zwiększenia dochodów z działalności handlowej i inwestycyjnej (w tym sprzedaży części portfela obligacji skarbowych), jak też wzrostu dochodów z tytułu dywidend. Ponadto niektóre banki zrealizowały dodatkowe zyski w drodze sprzedaży udziałów w jednostkach podporządkowanych.

Koszty działania uległy znacznemu zwiększeniu (o 335 mln zł; 4,9%), głównie na skutek zwiększenia wpłat na rzecz BFG (o 359 mln zł; 119,5%) w związku ze wzrostem stawki opłaty rocznej oraz ostrożnościowej. Pozostałe pozycje kosztów (w tym koszty pracownicze) uległy ograniczonemu zwiększeniu lub redukcji.

Umiarkowany wzrost salda odpisów i rezerw (o 32 mln zł, 1,7%) wynikał głównie ze zwiększenia odpisów na kredyty konsumpcyjne (o 137 mln zł) i mieszkaniowe (o 69 mln zł), jak też wzrostu skali tworzonych rezerw (o 84 mln zł). Z drugiej strony obserwowano obniżenie ujemnego salda odpisów na pozostałe kredyty dla gospodarstw domowych (-188 mln zł) oraz należności od sektora przedsiębiorstw (-148 mln zł).

Pomimo marginalnej poprawy wyników finansowych, odnotowano pogorszenie podstawowych miar efektywności działania, tj. wzrost wskaźnika kosztów (z 52,19 w I kwartale ub.r. do 53,06 w I kwartale br.), obniżenie zrealizowanej marży odsetkowej (z 2,91 do 2,52), zmniejszenie ROA (z 1,11 do 1,04) oraz ROE (z 10,30 do 9,61).

W 2015 r. banki oczekują pewnego obniżenia wyników finansowych, przy czym kluczowe znaczenie będzie miał rozwój koniunktury w polskiej gospodarce oraz jej otoczeniu, co z jednej strony będzie wpływało na sytuację finansową kredytobiorców, a z drugiej na popyt na kredyt i produkty bankowe.

Wzrost skali działania sektora bankowego, struktura sektora bez większych zmian

Utrzymujące się ożywienie tempa wzrostu polskiej gospodarki oraz poprawa perspektyw jej wzrostu w kolejnych okresach, sprzyjały umiarkowanemu zwiększeniu skali działania sektora bankowego, przy czym odnotowany w I kwartale br. przyrost sumy bilansowej sektora (o 37,1 mld zł, tj. o 2,4%; skorygowany o około 25,1 mld zł, tj. o 1,6%) był niższy niż w analogicznym okresie ub.r. Głównymi obszarami przyrostu po stronie aktywów były kredyty oraz portfel instrumentów dłużnych, a po stronie zobowiązań depozyty sektora budżetowego i gospodarstw domowych.

Banki kontynuowały działania zmierzające do wzrostu efektywności w drodze optymalizacji zatrudnienia i sieci sprzedaży, w rezultacie czego doszło do umiarkowanego zmniejszenia liczby zatrudnionych w sektorze bankowym (o 0,6 tys. osób) oraz sieci sprzedaży (o 74 placówki).

Poziom koncentracji nie uległ istotnej zmianie (udział 10-ciu największych banków w aktywach sektora wzrósł z 69,9% do 70,2%).

W strukturze własnościowej sektora odnotowano wzrost udziału w aktywach banków kontrolowanych przez inwestorów krajowych (z 38,5% do 39,6%), ale wynikało to głównie z charakterystycznego dla początku roku wzrostu sumy bilansowej banku państwowego.

Umiarkowany wzrost akcji kredytowej

W I kwartale br. odnotowano umiarkowane tempo wzrostu akcji kredytowej (wartość kredytów ogółem zwiększyła się o 26,1 mld zł, tj. o 2,5%, a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 14,9 mld zł, tj. o 1,4%), co oznacza, że odnotowany przyrost kredytów był niższy niż w analogicznym okresie ub.r. Głównym obszarem wzrostu były kredyty dla przedsiębiorstw, a w mniejszym stopniu kredyty dla gospodarstw domowych i sektora finansowego. Natomiast w obszarze kredytów dla sektora budżetowego nadal obserwowano stagnację.

Odnutowany w I kwartale br. przyrost kredytów gospodarstw domowych (17,5 mld zł, tj. 3,0%; skorygowany 4,0 mld zł, tj. 0,7%) był niższy niż w analogicznym okresie ub.r., choć roczne tempo wzrostu było porównywalne.

Znaczny wzrost stanu kredytów mieszkaniowych (14,5 mld zł, tj. 4,1%) nastąpił na skutek osłabienia PLN względem CHF do jakiego doszło w styczniu br. po ogłoszeniu przez SNB decyzji o zaprzestaniu utrzymywania kursu EUR/CHF na poziomie nie niższym niż 1,20. Po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut przyrost stanu akcji kredytowej (1,7 mld zł, tj. o 0,5%) okazał się niższy niż w analogicznym okresie ub.r., przy czym dane AMRON wskazują, że skala akcji kredytowej była porównywalna. W kontekście obniżającej się dynamiki akcji kredytowej trzeba mieć na uwadze spadek stóp procentowych do jakiego doszło w ostatnich latach, co przekłada się nie tylko silny wzrost zdolności kredytowej i obniżenie rat spłaty kredytów już udzielonych, ale powoduje też zwiększenie spłat kapitału (większość kredytów udzielana jest w systemie równych rat spłaty), co oddziałuje w kierunku obniżenia dynamiki akcji kredytowej. Kontynuowany był pozytywny trend eliminacji sprzedaży kredytów walutowych, a silne osłabienie PLN względem CHF spowodowało jedynie ograniczony wzrost udziału kredytów walutowych w ogólnej wartości kredytów (z 46,5% na koniec ub.r. do 47,3% na koniec marca br.). Z drugiej strony, w strukturze akcji kredytowej obserwowane są niewłaściwe praktyki, polegające m.in. na niedoszacowaniu ryzyka stopy procentowej (przyjmowania przy wyliczaniu zdolności kredytowej zbyt niskich buforów na wzrost stóp procentowych), akceptowanie przy wyliczaniu zdolności kredytowej zaniżonych kosztów utrzymania (na poziomie nieadekwatnym do wydatków faktycznie ponoszonych przez gospodarstwa domowe), co jest sprzeczne z postanowieniami Rekomendacji S, jak też nadmiernie wydłużone okresy kredytowania, niejednokrotnie nakładające się w znacznym stopniu na wiek emerytalny kredytobiorców oraz przekraczające przeciętne długości trwania życia. Tego typu praktyki powodują wzrost ryzyka po stronie kredytobiorców, nadmierną akumulację ryzyka po stronie banków, jak też mogą mieć niekorzystny wpływ na sytuację na rynku nieruchomości, prowadząc do wzrostu cen nieuzasadnionego wzrostem kosztów budowy, a jedynie wzrostem zdolności kredytowej gospodarstw domowych.

Przyrost stanu portfela kredytów konsumpcyjnych (0,2 mld zł, tj. 0,2%) był wyższy niż w analogicznym okresie ub.r. kiedy odnotowano zmniejszenie stanu portfela tych kredytów. Zwiększenie stanu portfela obserwowano w obszarze kredytów ratalnych oraz pozostałych kredytów, przy jednoczesnym obniżeniu stanu zadłużenia z tytułu kart płatniczych oraz kredytów samochodowych. W kontekście umiarkowanej dynamiki akcji kredytowej należy mieć na uwadze poprawę sytuacji na rynku pracy, co z jednej strony może zwiększać skłonność do zaciągania kredytów, ale z drugiej może powodować zwiększenie finansowania potrzeb konsumpcyjnych w oparciu o środki własne.

Wartość pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych (głównie operacyjnych i inwestycyjnych dla drobnych przedsiębiorców) wykazuje stabilny wzrost (2,2 mld zł, tj. 2,1%; skorygowany 2,0 mld zł, tj. 2,0%), a tempo wzrostu tych kredytów pozostaje wysokie.

W I kwartale br. obserwowano utrzymanie się ożywienia w obszarze kredytów dla przedsiębiorstw, a odnotowany przyrost stanu kredytów (7,3 mld zł, tj. o 2,4%; skorygowany 8,6 mld zł, tj. o 2,9%) był wyższy niż w analogicznym okresie ub.r. Przyrost kredytów dokonał się zarówno w obszarze kredytów dla dużych przedsiębiorstw, jak i kredytów dla MSP, a znaczna część przyrostu (blisko 30%) wynikała ze zwiększenia kredytów inwestycyjnych. W kolejnych okresach zachodzi szansa na wzrost akcji kredytowej, czemu sprzyja

poprawa koniunktury, rekordowo niskie stopy procentowe oraz stabilizacja jakości portfela kredytowego. Ważną rolę odgrywa też rządowy program Portfelowej Linii Gwarancyjnej De Minimis (z programu skorzystało ponad 80 tys. przedsiębiorców i w ramach którego BGK udzielił gwarancji na kwotę blisko 20 mld zł, co przełożyło się na ponad 30 mld zł kredytów zaciągniętych w bankach kredytujących). Głównym źródłem zagrożenia dla realizacji tego scenariusza jest niepewność co do trwałości i siły ożywienia w strefie euro, jak też ewentualna eskalacja konfliktu na Ukrainie, co może mieć niekorzystny wpływ na gospodarkę oraz skłonność przedsiębiorstw (i konsumentów) do zwiększania aktywności i inwestycji.

Dynamika akcji kredytowej w Polsce pozostaje relatywnie wysoka na tle innych krajów UE, a zwłaszcza krajów strefy euro (na koniec marca br. roczne tempo wzrostu kredytów dla gospodarstw domowych w strefie euro wynosiło 0,0%, kredytów konsumpcyjnych -0,1%, mieszkaniowych 0,2%, a kredytów dla przedsiębiorstw -0,6% wobec odpowiednio 4,1%; 4,0%; 3,0%; 6,8% w Polsce).

Nieznaczne pogorszenie jakości portfela kredytowego

W I kwartale br. odnotowano nieznaczne pogorszenie jakości portfela kredytowego, wyrażające się relatywnie wysokim przyrostem stanu kredytów zagrożonych (o 3,1 mld zł, tj. o 4,3%) oraz niewielkim zwiększeniem ich udziału w portfelu (z 7,0% na koniec ub.r. do 7,1% na koniec marca br.). Obserwowany wzrost stanu kredytów zagrożonych w znacznym stopniu wynikał z oddziaływania dwóch czynników, tj. znacznego osłabienia PLN względem CHF, co skutkowało zwiększeniem wyrażonego w PLN stanu kredytów zagrożonych udzielonych, indeksowanych lub denominowanych w CHF, jak też z zaleceń jakie zostały wystosowane przez KNF do niektórych banków na skutek ubiegłorocznego przeglądu jakości aktywów, co skutkowało zaklasyfikowaniem do kredytów ze stwierdzoną utratą wartości, części portfela kredytowego, który wcześniej był raportowany jako bez utraty wartości.

W I kwartale br. odnotowano silny wzrost stanu zagrożonych kredytów mieszkaniowych (o 1,4 mld zł, tj. o 12,8%) oraz wzrost ich udziału w portfelu (z 3,1% na koniec ub.r. do 3,3% na koniec marca br.). W znacznym stopniu wynikało to jednak ze wskazanego już osłabienia PLN względem CHF oraz zmian klasyfikacji kredytów w jednym z banków, w rezultacie przeprowadzonej przez UKNF inspekcji oraz przeglądu jakości aktywów. Pogorszeniu uległa też spłacalność kredytów mierzona stanem i udziałem kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni (stan tych kredytów zwiększył się o 0,9 mld zł, a ich udział w portfelu wzrósł do 3,3%). W kontekście jakości kredytów mieszkaniowych należy mieć też na uwadze, że portfel ten generuje szereg rodzajów potencjalnego ryzyka, które może zmaterializować się w przyszłości. W szczególności trzeba mieć na uwadze dominującą rolę tych kredytów w bilansie sektora bankowego, wysoki udział kredytów walutowych, wysokie LTV części portfela kredytowego, ryzyko związane z kredytami udzielonymi w ramach programu „Rodzina na swoim”, ograniczoną płynność na rynku nieruchomości, niezadowalające bazy danych o rynku nieruchomości i sytuacji finansowej klientów oraz kwestie społeczne i prawne związane z realizacją zabezpieczeń. Dlatego też banki posiadające istotny portfel kredytów o niekorzystnych parametrach powinny zabezpieczyć związane z nim ryzyko m.in. za pomocą dodatkowego kapitału, który pokryłoby koszty materializacji ryzyka w przypadku realizacji niekorzystnych scenariuszy. W ramach dokonywanych analiz i przeglądów UKNF stale też zwraca bankom uwagę na niewłaściwe praktyki, które naruszają postanowienia Rekomendacji S (m.in. wskazana już kwestia niedoszacowania ryzyka stopy procentowej, zaniżania kosztów utrzymania, nadmiernego wydłużania okresów spłaty).

Wartość zagrożonych kredytów konsumpcyjnych uległa zwiększeniu (o 0,4 mld zł), tak jak i ich udział w portfelu (z 12,7% na koniec ub.r. do 13,0% na koniec marca br.). Z drugiej strony, obserwowano poprawę spłacalności kredytów, co przejawiało się w zmniejszeniu stanu kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni (-0,3 mld zł) oraz ich udziału w portfelu (z 13,8% do 13,5%).

Jakość pozostałych kredytów dla gospodarstw uległa pogorszeniu, co przejawiało się w zwiększeniu stanu kredytów zagrożonych (o 0,6 mld zł) oraz ich udziału w portfelu (z 10,5% na koniec ub.r. do 10,9% na koniec

marca br.). Głównymi obszarami osłabienia były kredyty operacyjne (wzrost stanu kredytów zagrożonych o 0,5 mld zł) oraz kredyty na nieruchomości (wzrost o 0,2 mld zł).

Jakość kredytów dla sektora przedsiębiorstw pozostała względnie stabilna – pomimo ograniczonego wzrostu stanu kredytów zagrożonych (0,8 mld zł) ich udział w portfelu nie uległ zmianie (11,3%), przy czym największy przyrost kredytów zagrożonych odnotowano w branży górnictwa (o 0,7 mld zł). Stabilizacja była obserwowana zarówno w portfelu kredytów dla MSP, jak i dużych przedsiębiorstw, przy czym przyrost kredytów zagrożonych obserwowany był głównie w obszarze kredytów operacyjnych dla MSP i pozostałych kredytów dla dużych przedsiębiorstw.

Nieznaczny wzrost stanu najpłynniejszych aktywów

W I kwartale br. odnotowano nieznaczny wzrost stanu najpłynniejszych aktywów (o 7,1 mld zł, tj. o 1,6%), choć ich udział w sumie bilansowej uległ nieznacznemu obniżeniu (z 29,0% na koniec ub.r. do 28,8% na koniec marca br.). Przyrost aktywów płynnych dotyczył środków ulokowanych w innych bankach, bonów pieniężnych NBP oraz portfela obligacji skarbowych.

Umiarkowany wzrost zobowiązań i kapitałów, finansowanie zagraniczne stabilne

Umiarkowany wzrost skali działania banków w I kwartale br. znalazł swoje odzwierciedlenie we wzroście zobowiązań (o 34,2 mld zł, tj. 2,5%; skorygowany o 27,7 mld zł, tj. 2,0%). Poziom kapitałów sektora zwiększył się w ograniczonym zakresie (o 2,8 mld zł; 1,7%).

Pomimo obaw związanych z rekordowo niskimi stopami procentowymi w I kwartale br. odnotowano wzrost stanu depozytów sektora niefinansowego (o 4,4 mld zł, tj. o 0,5%; skorygowany o 4,1 mld zł, tj. 0,5%), który okazał się wyższy niż w analogicznym okresie ub.r. Stan depozytów gospodarstw domowych zwiększył się (o 14,3 mld zł, 2,4%), a depozytów przedsiębiorstw zmniejszył (10,4 mld zł, -4,5%), co jest zjawiskiem okresowym charakterystycznym dla pierwszych miesięcy roku. Wyzwaniem dla banków pozostaje środowisko rekordowo niskich stóp procentowych, które powoduje zmniejszenie przyrostu depozytów z tytułu odsetek od już złożonych lokat, a zarazem wpływa na zmniejszenie skłonności do oszczędzania w bankach oraz prowadzi do poszukiwania alternatywnych form oszczędności i inwestycji. Z drugiej strony, niskie stopy procentowe sprzyjają ożywieniu gospodarki, co przekłada się na poprawę sytuacji na rynku pracy oraz sytuacji finansowej przedsiębiorstw, a to z kolei przekłada się na zwiększenie oszczędności w bankach. Na podstawie obserwacji ostatnich okresów, wydaje się, że ten drugi aspekt zdaje się (przynajmniej jak dotychczas) przeważać.

Stan depozytów i kredytów sektora finansowego pozostaje względnie stabilny. Wprawdzie w I kwartale br. odnotowano ich zmniejszenie (-1,4 mld zł, tj. -0,5%; skorygowany -5,6 mld zł, tj. -2,1%), ale w tym kontekście należy mieć na uwadze wzrost stanu innych zobowiązań (o 9,8 mld zł), które w zdecydowanej większości stanowią zobowiązania wobec banków.

Głównym czynnikiem wzrostu zobowiązań sektora bankowego w I kwartale br. był przyrost depozytów sektora budżetowego (o 19,2 mld zł, tj. 31,6%), ale napływ tych środków ma charakter okresowy i jest bardzo silnie skoncentrowany, w rezultacie ich rola w finansowaniu działalności banków pozostaje ograniczona.

Stan emisji własnych nieznacznie się zwiększył (o 2,0 mld zł, tj. o 3,7%), choć rola tego źródła finansowania nadal pozostaje niewielka, a ponadto charakteryzuje się ono bardzo silną koncentracją.

Stan finansowania zagranicznego zwiększył się (o 10,8 mld zł, tj. 4,5%; skorygowany o 5,8 mld zł, tj. 2,4%), przy czym stan środków pochodzących od podmiotów z macierzystej grupy kapitałowej uległ nieznacznemu obniżeniu (o 2,6 mld zł). Wprawdzie w ostatnich kilku kwartałach odnotowano wzrost stanu środków nierezydenta, ale w dłuższym okresie poziom finansowania zagranicznego pozostaje względnie stabilny, co

prowadzi do stopniowego zmniejszenia udziału tych środków w strukturze zobowiązań (na koniec marca br. wynosił on 17,8%) oraz w sumie bilansowej (15,9%) i sprzyja zwiększeniu stabilności sektora bankowego.

Struktura walutowa bez większych zmian

W I kwartale br. odnotowano umiarkowany przyrost stanu aktywów walutowych (o 9,5 mld zł, tj. o 2,7%) oraz pasywów walutowych (o 13,1 mld zł, tj. o 4,5%), co wynikało głównie z osłabienia PLN względem CHF i USD oraz zmian w poziomie i strukturze walutowej lokat instytucji sektora rządowego. W rezultacie udział aktywów walutowych w sumie bilansowej nie uległ zmianie (23,3%), a udział pasywów walutowych nieznacznie wzrósł (do 19,3%). Wyższy przyrost pasywów walutowych niż aktywów spowodował obniżenie niedopasowania walutowego (do -63,0 mld zł) i jego udziału w sumie bilansowej (do -4,0%).

Finansowania długoterminowe bez większych zmian

W I kwartale br. nie odnotowano znaczących zmian w strukturze terminów płatności bilansu sektora bankowego. Wprawdzie odnotowano zwiększenie zobowiązań wymagalnych powyżej 1 roku (o 8,5 mld zł, o 3,6%) i ich udziału w sumie bilansowej (z 15,7% do 15,8%), ale wynikało to głównie z osłabienia PLN względem CHF i USD, co zwiększyło wyrażoną w złotych wartość długoterminowych zobowiązań walutowych.

Mając na uwadze dysproporcje w strukturze terminów płatności bilansu (oparcie długoterminowej akcji kredytowej na krótkoterminowych depozytach), konieczne jest, aby banki kontynuowały działania zmierzające do pozyskania długoterminowych, stabilnych źródeł finansowania.

Umiarkowany wzrost skali operacji pozabilansowych

W I kwartale br. odnotowano wzrost udzielonych przez banki zobowiązań dotyczących finansowania (o 11,8 mld zł, tj. o 5,1%), a zarazem nieznaczne obniżenie udzielonych przez banki gwarancji (-0,8 mld zł, tj. 1,0%).

Zmiany w zakresie stóp procentowych, rentowności papierów skarbowych oraz kursów walut przełożyły się na umiarkowany wzrost stanu instrumentów pochodnych (wartość nominalna tych transakcji wzrosła o 3,2%), co dotyczyło zarówno transakcji dotyczących stopy procentowej (wzrost o 3,2%), jak i walutowych (wzrost o 2,9%).

Sytuacja sektora bankowego pozostaje stabilna, ale w otoczeniu zewnętrznym polskiej gospodarki utrzymują się czynniki ryzyka

Obserwowane w ostatnich kwartałach ożywienie polskiej gospodarki przekłada się na poprawę warunków działania sektora bankowego. Z drugiej strony, należy mieć na uwadze, że w otoczeniu zewnętrznym polskiej gospodarki znajdują się czynniki ryzyka, które mogą wpływać niekorzystnie na polską gospodarkę, a w konsekwencji i sytuację sektora bankowego. Związane one są m.in. z trudnością przewidzenia trwałości i siły ożywienia w strefie euro, skutków ograniczania przez FED silnie ekspansywnej polityki pieniężnej oraz jej stopniowej normalizacji, obniżeniem tempa wzrostu głównych gospodarek wschodzących, czy też trudnymi do oszacowania konsekwencjami ewentualnej eskalacji konfliktu na Ukrainie oraz niepewnością związaną z rozwiązaniem kryzysu zadłużeniowego Grecji.

1. POZYCJA KAPITAŁOWA

Utrzymanie mocnej pozycji kapitałowej sektora bankowego

Tabela 1. Adekwatność kapitałowa

	Wartość (mld zł)			Zmiana w 2015	
	03/2014	12/2014	03/2015	mld zł	%
Fundusze własne	138,0	145,3	150,5	5,2	3,6%
- kapitał Tier I	126,1	133,6	137,7		
kapitał podstawowy Tier I	125,9	133,5	137,6		
kapitał dodatkowy Tier I	0,1	0,1	0,1		
- kapitał Tier II	11,9	11,6	12,8		
Całkowity wymóg kapitałowy²	72,6	76,2	78,1	1,9	2,5%
- kredytowe, kontrahenta, rozmycia oraz dostaw	63,0	67,1	68,9		
- operacyjne	6,9	6,5	6,6		
- pozostałe ³	2,7	2,6	2,6		
Nadwyżka/niedobór funduszy własnych	65,3	69,1	72,4	3,3	4,8%

Uwaga: dla potrzeb opracowania dokonano uproszczonego oszacowania głównych miar adekwatności dla BGK, który nie podlega pod pakiet CRD IV / CRR

W I kwartale 2015 r. doszło do wzmocnienia bazy kapitałowej – na koniec marca br. fundusze własne sektora bankowego wynosiły 150,2 mld zł i były o 5,2 mld zł, tj. o 3,6% wyższe od funduszy na koniec ub.r.

Całkowity wymóg kapitałowy wyniósł 78,1 mld zł i był o 1,9 mld zł, tj. 2,5% wyższy niż koniec ub.r.

Rezultatem wyższego przyrostu funduszy niż wymogów kapitałowych było zwiększenie nadwyżki funduszy własnych nad całkowitym wymogiem kapitałowym (do 72,4 mld zł).

Miary adekwatności kapitałowej na zadowalających poziomach

Tabela 2. Łączny współczynnik kapitałowy i współczynnik kapitału podstawowego Tier 1

	03/2014	12/2014	03/2015	03/2014	12/2014	03/2015
Łączny współczynnik kapitałowy (TCR)						
Sektor	15,2	15,3	15,4			
Banki komercyjne	15,2	15,2	15,4			
Banki spółdzielcze	15,5	15,7	15,6			
Rozkład banków względem wysokości TCR (liczba banków; udział w aktywach)						
poniżej 8%	-	1	1	-	0,0%	0,0%
8-10%	9	5	4	0,6%	1,3%	1,3%
10-12%	31	22	33	9,6%	0,6%	0,8%
12% i więcej	569	575	563	87,8%	95,9%	95,8%
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I (CET 1)						
Sektor	13,9	14,0	14,1			
Banki komercyjne	13,8	14,0	14,1			
Banki spółdzielcze	14,2	14,5	14,3			

Według stanu na koniec marca br. łączny współczynnik kapitałowy sektora wyniósł 15,4, co oznacza że sektor jako całość spełniał wymagania pakietu CRD IV/CRR. Jednocześnie korzystna struktura kapitałów

² W celu uzyskania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko należy przemnożyć poszczególne wielkości przez 12,5.

³ Kategoria ta obejmuje łączną kwotę ekspozycji na ryzyko z tytułu ryzyka pozycji, ryzyka walutowego i ryzyka cen towarów, stałych kosztów pośrednich, dużych ekspozycji w portfelu handlowym, rozliczenia/dostawy oraz innych ekspozycji na ryzyko.

polskich banków spowodowała, że również współczynnik kapitału Tier I oraz współczynnik kapitału podstawowego Tier I sektora bankowego jako całości, kształtowały się na poziomach przekraczających minimalne wymagania regulacyjne.

Zadawalającą pozycję kapitałową sektora potwierdza ograniczona liczba banków o niskich poziomach współczynników kapitałowych. Na koniec marca br. tylko 1 bank komercyjny oraz 37 banków spółdzielczych miało łączny współczynnik kapitałowy niższy od 12%, ale ich udział w aktywach sektora wynosił zaledwie 2,1%. Jednocześnie tylko 1 bank komercyjny i 10 banków spółdzielczych miało współczynnik kapitału Tier I niższy od 9%, ale ich udział w aktywach wynosił tylko 1,7%.

Rekomendowane utrzymanie mocnej bazy kapitałowej

Pomimo dobrej sytuacji bieżącej rekomendowane jest utrzymanie mocnej bazy kapitałowej, a w przypadku niektórych banków jej dalsze wzmocnienie. Wynika to z poziomu ryzyka już zakumulowanego w bilansach banków, jak też źródeł potencjalnego ryzyka znajdujących się w otoczeniu polskiej gospodarki.

Szczególną uwagę na odpowiedni poziom kapitałów muszą zwrócić banki posiadające istotne ekspozycje na rynku walutowych kredytów mieszkaniowych

Szczególną uwagę na zachowanie odpowiedniej pozycji kapitałowej powinny zwrócić banki posiadające istotne ekspozycje na rynku walutowych kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych, które generują szereg rodzajów ryzyka. Banki posiadające tego rodzaju ekspozycje muszą się też liczyć z indywidualnymi działaniami KNF polegającymi na zaleceniach w sprawie podziału zysków lub też oddziaływaniu na wysokość ich funduszy własnych poprzez dodatkowy wymóg kapitałowy (tzw. domiar kapitałowy, w ramach Filaru 2).

2. POZYCJA PŁYNNOSCIOWA

Dobra sytuacja w zakresie bieżącej płynności banków

W I kwartale 2015 r. sytuacja w zakresie bieżącej płynności była dobra.

Tabela 3. Wybrane miary płynności

	Wartość (mld zł)			Zmiana w 2015	
	03/2014	12/2014	03/2015	mld zł	%
Podstawowa rezerwa płynności	316,4	303,5	299,7	-3,8	-1,3%
Uzupełniająca rezerwa płynności	147,2	200,4	205,7	5,4	2,7%
Środki obce niestabilne	303,1	343,0	353,5	10,5	3,0%
Luka płynności krótkoterminowej	160,5	160,9	152,0	-8,9	-5,5%
Współczynnik płynności krótkoterminowej	1,53	1,47	1,43	x	x
Środki obce stabilne	978,5	1 047,5	1 064,4	16,9	1,6%
Kredyty dla sektora niefinansowego	813,5	855,7	879,9	24,2	2,8%
Depozyty sektora niefinansowego	778,1	854,1	858,5	4,4	0,5%
Nadwyżka/niedobór depozytów	-35,3	-1,6	-21,4	x	x
Relacja kredyty/depozyty	104,5%	100,2%	102,5%	x	x

Przestrzeganie postanowień uchwały KNF nr 386/2008 pozostaje zadowolające. Liczba naruszeń uchwały była niewielka i dotyczyła podmiotów mających marginalne znaczenie w skali systemu.

Podstawowe miary płynności pozostają stabilne i utrzymują się na zadowolających poziomach. Odnotowano przy tym ograniczone nieznaczne zmniejszenie podstawowej rezerwy płynności, któremu towarzyszyło zwiększenie uzupełniającej rezerwy płynności oraz środków obcych niestabilnych. W rezultacie nastąpiło zmniejszenie dodatniej luki płynności (do 152,0 mld zł) oraz obniżenie współczynnika płynności krótkoterminowej (do 1,43).

Relacja kredytów dla sektora niefinansowego do depozytów tego sektora, pośrednio określająca skalę zapotrzebowania na środki z rynku finansowego, pozostaje względnie stabilna i bliska równowagi. Jednak obserwowane w styczniu silne osłabienie PLN względem CHF połączone z okresowym obniżeniem stanu depozytów przedsiębiorstw przełożyło się na wzrost tej relacji (do 102,5% na koniec marca br.).

Zalecane dalsze działania zmierzające do wzrostu stabilności źródeł finansowania

Pomimo zadowolającej sytuacji w zakresie bieżącej płynności, nadal zalecane są działania zmierzające do wzrostu stabilności źródeł finansowania oraz realizacji strategii, które będą dobrze wkomponowane w uwarunkowania zewnętrzne. W szczególności pożądana jest dalsza dywersyfikacja źródeł finansowania oraz wydłużanie terminów zapadalności zobowiązań.

3. WYNIKI FINANSOWE

Wynik finansowy nieznacznie wyższy niż w 2014

Tabela 4. Wybrane elementy rachunku wyników sektora bankowego

	Wartość (mln zł)		Zmiana		Wynik w czterech ostatnich kwartałach			
	03/2014	03/2015	mln zł	%	II/14	III/14	IV/14	I/15
Wynik działalności bankowej	14 106	14 463	357	2,5%	15 258	14 761	13 577	14 463
- wynik z tytułu odsetek	9 248	8 682	-566	-6,1%	9 453	9 688	8 781	8 682
- wynik z tytułu opłat i prowizji	3 418	3 297	-121	-3,5%	3 532	3 347	3 487	3 297
- pozostałe pozycje	1 440	2 484	1 044	72,5%	2 273	1 725	1 308	2 484
Koszty działania	6 797	7 132	335	4,9%	6 966	6 813	6 608	7 132
Amortyzacja	674	700	27	4,0%	671	677	706	700
Saldo rezerw i odpisów (ujemne)	1 848	1 880	32	1,7%	2 181	2 043	2 607	1 880
WYNIK FINANSOWY NETTO, w tym:	3 979	4 045	66	1,7%	4 690	4 302	3 042	4 045
- banki komercyjne i oddz. inst. kred.	3 758	3 829	72	1,9%	4 475	4 079	2 927	3 829
- banki spółdzielcze	222	216	-6	-2,6%	215	222	115	216

Zrealizowany w I kwartale br. wynik netto sektora bankowego był o 66 mln zł, tj. o 1,7% wyższy niż w analogicznym okresie ub.r., przy czym poprawę wyników odnotowano w 246 podmiotach skupiających 54,6% aktywów sektora. Jednocześnie 3 banki komercyjne, 2 spółdzielcze oraz 8 oddziałów instytucji kredytowych wykazało stratę w łącznej wysokości 50 mln zł (ich udział w aktywach sektora wynosił 1,7%).

Poprawa wyników dzięki zwiększeniu pozostałego wyniku działalności bankowej

Tabela 5. Czynniki zmiany wyniku finansowego netto sektora bankowego w 2015

	Wartość (mln zł)		Wpływ na zmianę
	03/2014	03/2015	
1. Wynik działalności bankowej	14 106	14 463	
- wynik z tytułu odsetek	9 248	8 682	-566
- wynik z tytułu opłat i prowizji	3 418	3 297	-121
- pozostały wynik działalności bankowej	1 440	2 484	1 044
2. Pozostałe przychody/koszty operacyjne (saldo) ⁴	192	279	87
3. Koszty działania banku	6 797	7 132	-335
4. Amortyzacja	674	700	-27
5. Saldo odpisów i rezerw (ujemne)	1 848	1 880	-32
6. Wynik z działalności operacyjnej (1+2-3-4-5)	4 980	5 030	
7. Wynik na operacjach nadzwyczajnych i działalności nieoperacyjnej	-16	5	21
8. Wynik brutto z działalności kontynuowanej (6+7)	4 964	5 035	
9. Obowiązkowe obciążenia	984	989	-5
10. Zysk netto z działalności kontynuowanej (8-9)	3 979	4 045	
11. Wynik netto z działalności zaniechanej	0	0	
12. Wynik finansowy netto (10+11)	3 979	4 045	66

Poprawa wyniku finansowego netto sektora nastąpiła głównie dzięki zwiększeniu pozostałego wyniku działalności bankowej, a w znacznie mniejszym stopniu dzięki zwiększeniu dodatniego salda na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych oraz wyniku na operacjach nadzwyczajnych i działalności nieoperacyjnej. Pozostałe pozycje oddziaływały w kierunku obniżenia wyniku w stosunku do 2014 r.

⁴ Uwzględnia się tu również wynik z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń i wynik z tytułu zaprzestania ujmowania składników aktywów innych niż przeznaczone do sprzedaży.

Wzrost wyniku działalności bankowej dzięki poprawie pozostałego wyniku działalności bankowej przy zmniejszeniu wyniku odsetkowego oraz wyniku z tytułu opłat i prowizji

Wzrost wyniku działalności bankowej (o 357 mln zł; 2,5%) dokonał się pomimo istotnego obniżenia wyniku odsetkowego (-566 mln zł; -6,1%) oraz zmniejszenia wyniku z tytułu opłat i prowizji (-121 mln zł; -3,5%), i był konsekwencją blisko dwukrotnego wzrostu wyniku z pozostałej działalności bankowej (o 1 044 mln zł; 72,5%).

Obniżenie wyniku odsetkowego było konsekwencją redukcji stóp procentowych NBP jakiej dokonała RPP w IV kwartale ub.r. o raz w I kwartale br. (łącznie o 100 p.b.), co przełożyło się na obniżenie oprocentowania kredytów i depozytów (średnie oprocentowanie stanu – tzw. ujęcie OPS - udzielonych kredytów obniżyło się z 6,3%-6,4% w I kwartale ub.r. do 5,1%-5,5% w I kwartale br., a średnie oprocentowanie stanu zgromadzonych depozytów z 2,5% do 2,1%-2,3%)⁵, jak też spadek rentowności papierów dłużnych. W konsekwencji pomimo zwiększenia skali działania mierzonej stanem kredytów, papierów dłużnych oraz depozytów doszło do obniżenia przychodów odsetkowych (-1 147 mln zł; -7,8%) oraz kosztów odsetkowych (-581 mln zł; -10,7%), przy czym wpływ zmiany po stronie przychodów był wyższy.

Po stronie przychodów odsetkowych odnotowano zmniejszenie wszystkich głównych pozycji, przy czym w ujęciu wartościowym największy wpływ miało zmniejszenie odsetek z tytułu kredytów dla przedsiębiorstw (-302 mln zł; -9,5%) oraz kredytów konsumpcyjnych (-255 mln zł; -6,9%), a w dalszej kolejności odsetek z tytułu papierów dłużnych (-170 mln zł; -9,7%) i należności od sektora finansowego (-153 mln zł; -10,7%). W najmniejszym stopniu banki odczuły spadek przychodów odsetkowych z tytułu należności od sektora budżetowego (-108 mln zł; -20,7%) oraz kredytów mieszkaniowych (-93 mln zł; -3,7%).

Zmniejszenie kosztów odsetkowych dotyczyło głównie odsetek z tytułu zobowiązań wobec sektora finansowego (-208 mln zł; -12,4%), a w mniejszym stopniu z tytułu depozytów przedsiębiorstw (-150 mln zł; -17,2%), gospodarstw domowych (-121 mln zł; -4,8%) oraz sektora budżetowego (-89 mln zł; -28,7%).

Obniżenie wyniku z tytułu opłat i prowizji było spowodowane głównie zmniejszeniem przychodów z tytułu kart płatniczych na skutek obniżenia stawek opłaty interchange (do poziomu 0,2% dla kart debetowych oraz 0,3% dla kart kredytowych).

Główną przyczyną obserwowanej w I kwartale br. poprawy wyników finansowych było zwiększenie wyniku z pozostałej działalności bankowej, co było konsekwencją wzrostu wyniku działalności handlowej i inwestycyjnej (w tym sprzedaży części portfela obligacji skarbowych), jak też wzrostu dochodów z tytułu dywidend.

Ponadto niektóre banki zrealizowały dodatkowe zyski w drodze sprzedaży udziałów w jednostkach podporządkowanych.

Wzrost kosztów działania

W I kwartale br. odnotowano znaczący wzrost kosztów (o 335 mln zł; 4,9%), głównie na skutek zwiększenia wpłat na rzecz BFG (o 359 mln zł; 119,5%) w związku ze wzrostem stawki opłaty rocznej oraz ostrożnościowej. W znacznie mniejszym stopniu w kierunku wzrostu kosztów oddziaływało zwiększenie kosztów pracowniczych (o 18 mln zł; 0,5%) i marketingu (o 3 mln zł; 1,2%). Z drugiej strony banki dokonały redukcji wydatków na informatykę (-30 mln zł; -7,0%) oraz opłat z tytułu czynszów (-15 mln zł; -2,1%).

⁵ W I kwartale br. odnotowano zmniejszenie oprocentowania nowo przyjmowanych (tzw. ujęcie OPN) depozytów z 2,0% w grudniu ub.r. do 1,7% w marcu br. (gospodarstw domowych z 2,3% do 2,1%, przedsiębiorstw 1,9% do 1,6%). Oprocentowanie kredytów ogółem zmniejszyło się z 5,3% do 5,1% (kredytów konsumpcyjnych z 9,5% do 8,6% - rzeczywista stopa z 16,8% do 15,6%, mieszkaniowych z 4,7% do 4,4% - rzeczywista stopa z 5,0% do 4,7%, kredytów dla przedsiębiorstw z 3,5% do 3,3%).

Koszty amortyzacji uległy ograniczonemu zwiększeniu (o 27 mln zł; 4,0%).

Umiarkowany wzrost ujemnego salda odpisów i rezerw

Tabela 6. Saldo odpisów i rezerw

	Wartość (mln zł)		Zmiana		Wynik w czterech ostatnich kwartałach			
	03/2014	03/2015	mln zł	%	II/14	III/14	IV/14	I/15
Saldo odpisów i rezerw , w tym:	-1 848	-1 880	-32	1,7%	-2 181	-2 043	-2 607	-1 880
- banki komercyjne i oddz. inst. kred.	-1 775	-1 821	-46	2,6%	-2 095	-1 935	-2 465	-1 821
- banki spółdzielcze	-73	-59	14	-19,1%	-85	-108	-142	-59
1/ Odpisy z tytułu aktywów finansowych	-1 840	-1 741	99	-5,4%	-2 057	-1 969	-2 394	-1 741
Gospodarstwa domowe	-1 163	-1 181	-18	1,5%	-1 181	-1 282	-1 046	-1 181
- kredyty konsumpcyjne	-484	-621	-137	28,4%	-544	-630	-346	-621
- kredyty mieszkaniowe	-244	-313	-69	28,1%	-255	-283	-273	-313
- pozostałe kredyty	-435	-247	188	-43,2%	-382	-370	-427	-247
Przedsiębiorstwa	-667	-520	148	-22,2%	-866	-698	-1 344	-520
Pozostałe podmioty	-10	-41	-31	297,9%	-10	12	-4	-41
2/ Rezerwy ⁶	-120	-204	-84	70,3%	-196	-82	-315	-204
3/ Odpisy z tytułu aktywów niefinansowych	-10	-25	-15	155,0%	-63	-136	-37	-25
4/ IBNR ⁷ /Ryzyko ogólne	122	89	-32	-26,6%	135	144	138	89

Środowisko rekordowo niskich stóp procentowych oraz utrzymujące się ożywienie gospodarki sprzyjały stabilizacji sytuacji finansowej kredytobiorców, a w rezultacie stabilizacji jakości portfela kredytowego. W konsekwencji poziom tworzonych przez banki odpisów pozostał względnie stabilny, a obserwowany w I kwartale br. umiarkowany wzrost salda odpisów i rezerw (o 32 mln zł, 1,7%) wynikał głównie ze zwiększenia odpisów na kredyty konsumpcyjne (o 137 mln zł) i mieszkaniowe (o 69 mln zł), jak też wzrostu skali tworzonych rezerw (o 84 mln zł). Z drugiej strony obserwowano obniżenie ujemnego salda odpisów na pozostałe kredyty dla gospodarstw domowych (o 188 mln zł) oraz należności od sektora przedsiębiorstw (o 148 mln zł).

Pogorszenie głównych miar efektywności działania

Tabela 7. Wybrane miary efektywności działania

	SEKTOR			Banki komercyjne			Banki spółdzielcze		
	03/13	03/14	03/15	03/13	03/14	03/15	03/13	03/14	03/15
C/I (koszty/dochody)	51,90	52,19	53,06	50,00	50,34	51,20	68,33	67,43	69,85
NIM (wynik odsetkowy/średnie aktywa odsetkowe)	2,74	2,91	2,52	2,68	2,89	2,48	3,74	3,50	3,18
ROA (wynik netto / średnie aktywa)	1,20	1,11	1,04	1,23	1,14	1,06	1,00	0,89	0,80
ROE (wynik netto / średnie fundusze)	10,85	10,30	9,61	10,93	10,23	9,52	9,68	8,88	8,03

Pomimo marginalnej poprawy wyników finansowych, w I kwartale odnotowano pogorszenie podstawowych miary efektywności działania, tj. wzrost wskaźnika kosztów (z 52,19 w I kwartale ub.r. do 53,06 w I kwartale br.), obniżenie zrealizowanej marży odsetkowej (z 2,91 do 2,52), zmniejszenie ROA (z 1,11 do 1,04) oraz ROE (z 10,30 do 9,61).

⁶ Zmiana stanu rezerw tworzonych z tytułu: restrukturyzacji, spraw spornych (w tym podatkowych), emerytur i świadczeń pracowniczych (również dla byłych pracowników), zobowiązań pozabilansowych (finansowych i gwarancyjnych), innych umów rodzących obciążenia, pozostałych rezerw.

⁷ Poniesione, ale niewykazywane straty (IBNR) (MSR)/Rezerwa na ryzyko ogólne (PSR).

**Kluczowe znaczenia dla wyników banków w kolejnych okresach
będzie miał rozwój sytuacji makro**

W 2015 r. banki oczekują pewnego obniżenia wyników finansowych, przy czym kluczowe znaczenie będzie miał rozwój koniunktury w polskiej gospodarce oraz jej otoczeniu, co z jednej strony będzie wpływało na sytuację finansową kredytobiorców, a z drugiej na popyt na kredyt i produkty bankowe.

4. GŁÓWNE KIERUNKI ROZWOJU

Umiarkowany wzrost skali działania sektora bankowego

Utrzymujące się w I kwartale br. ożywienie tempa wzrostu polskiej gospodarki oraz poprawa perspektyw jej wzrostu w kolejnych okresach, sprzyjały umiarkowanemu tempu wzrostu sektora bankowego.

Suma bilansowa sektora zwiększyła się o 37,1 mld zł, tj. o 2,4% (rok/rok o 125,1 mld zł, tj. o 8,7%), a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut względem złotego⁸ o około 25,1 mld zł, tj. o 1,6% (rok/rok o 73,3 mld zł, tj. o 5,3%). Oznacza to, że skala wzrostu była niższa niż w analogicznym okresie ub.r. Głównymi obszarami przyrostu po stronie aktywów były kredyty oraz portfel instrumentów dłużnych, a po stronie zobowiązań depozyty sektora budżetowego i gospodarstw domowych.

Banki kontynuowały działania zmierzające do wzrostu efektywności w drodze optymalizacji zatrudnienia i sieci sprzedaży, w rezultacie czego doszło do umiarkowanego zmniejszenia liczby zatrudnionych w sektorze bankowym (o 0,6 tys. osób) oraz sieci sprzedaży (o 74 placówki).

Poziom koncentracji nie uległ istotnej zmianie (udział 10-ciu największych banków w aktywach sektora wzrósł z 69,9% do 70,2%).

W strukturze własnościowej sektora odnotowano wzrost udziału w aktywach banków kontrolowanych przez inwestorów krajowych (z 38,5% do 39,6%), ale wynikało to głównie z charakterystycznego dla początku roku wzrostu sumy bilansowej banku państwowego.

Umiarkowany wzrost akcji kredytowej

Tabela 8. Portfel kredytowy

	Wartość bilansowa brutto (mld zł)			Zmiana w 2015			
	03/2014	12/2014	03/2015	nominalna mld zł	%	skorygowana mld zł	%
Kredyty ogółem	994,7	1 043,1	1 069,2	26,1	2,5%	14,9	1,4%
1/ Sektor finansowy	48,8	54,5	57,0	2,4	4,4%	2,5	4,6%
2/ Sektor niefinansowy	853,5	895,5	920,3	24,8	2,8%	12,6	1,4%
- gospodarstwa domowe	561,8	588,9	606,3	17,5	3,0%	4,0	0,7%
- przedsiębiorstwa	286,5	301,0	308,3	7,3	2,4%	8,6	2,9%
- instytucje niekomercyjne	5,2	5,6	5,6	0,0	-0,5%	0,0	-0,5%
3/ Sektor budżetowy	92,4	93,1	92,0	-1,1	-1,1%	-0,3	-0,3%
wg waluty							
- złote	716,7	754,3	772,7	18,4	2,4%	18,4	2,4%
- waluty	278,0	288,8	296,5	7,7	2,7%	-3,6	-1,2%

W I kwartale br. odnotowano umiarkowane tempo wzrostu akcji kredytowej - wartość kredytów ogółem (według wartości bilansowej brutto) zwiększyła się o 26,1 mld zł, tj. o 2,5% (rok/rok o 7,5%), a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 14,9 mld zł, tj. o 1,4% (rok/rok o 5,1%). Oznacza to, że odnotowany przyrost kredytów był niższy niż w analogicznym okresie ub.r., choć roczne tempo wzrostu było porównywalne.

⁸ Uwaga: Do ustalenia tempa wzrostu wybranych pozycji bilansu skorygowanego o zmiany kursów walut przyjęto ich poziom z końca marca 2015 r., przy czym ze względu na ograniczenia systemu sprawozdawczego, prezentowane dane należy traktować jako szacunki.

Głównym obszarem wzrostu były kredyty dla przedsiębiorstw, a w mniejszym stopniu kredyty dla gospodarstw domowych i sektora finansowego. Natomiast w obszarze kredytów dla sektora budżetowego nadal obserwowano stagnację.

Umiarkowany wzrost kredytów dla gospodarstw domowych

Tabela 9. Kredyty dla gospodarstw domowych

	Wartość bilansowa brutto (mld zł)			Zmiana w 2015			
	03/2014	12/2014	03/2015	nominalna mld zł	%	skorygowana mld zł	%
Ogółem	561,8	588,9	606,3	17,5	3,0%	4,0	0,7%
1/ Kredyty mieszkaniowe	340,1	355,9	370,4	14,5	4,1%	1,7	0,5%
- złotowe	172,2	190,4	195,1	4,7	2,5%	4,7	2,5%
- walutowe	167,9	165,5	175,3	9,8	5,9%	-3,0	-1,7%
2/ Konsumpcyjne	126,2	131,6	132,4	0,8	0,6%	0,2	0,2%
- karty kredytowe	11,9	12,7	12,4	-0,3	-2,6%		
- samochodowe	4,7	4,2	4,1	-0,1	-1,3%		
- ratalne ⁹	50,0	52,3	53,0	0,6	1,2%		
- pozostałe ¹⁰	59,7	62,4	62,9	0,6	0,9%		
3/ Pozostałe	95,4	101,4	103,6	2,2	2,1%	2,0	2,0%
- operacyjne	36,4	38,9	40,4	1,5	3,9%		
- inwestycyjne	30,7	31,7	31,8	0,1	0,4%		
- nieruchomości	10,1	10,7	10,8	0,1	1,3%		
- pozostałe należności	18,3	20,2	20,6	0,4	1,9%		
wg waluty							
- złote	381,5	410,5	417,8	7,2	1,8%	7,2	1,8%
- waluty	180,2	178,3	188,6	10,2	5,7%	-3,3	-1,7%

W I kwartale br. wartość portfela kredytów gospodarstw domowych w ujęciu nominalnym zwiększyła się o 17,5 mld zł, tj. o 3,0% (rok/rok o 7,9%), a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o 4,0 mld zł, tj. o 0,7% (rok/rok o 4,1%). Oznacza to, że przyrost stanu kredytów był niższy niż w analogicznym okresie ub.r., choć roczne tempo wzrostu było porównywalne.

Zwiększenie stanu akcji kredytowej odnotowano w obszarze kredytów mieszkaniowych oraz pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych (drobnych przedsiębiorców), podczas gdy stan kredytów konsumpcyjnych pozostał na poziomie zbliżonym do końca ub.r.

Obniżenie tempa wzrostu kredytów mieszkaniowych

W I kwartale br. wartość portfela kredytów mieszkaniowych zwiększyła się o 14,5 mld zł, tj. o 4,1% (rok/rok o 8,9%), ale znaczna część tego przyrostu nastąpiła na skutek osłabienia PLN względem CHF do jakiego doszło w styczniu br. po ogłoszeniu przez SNB decyzji o zaprzestaniu utrzymywania kursu EUR/CHF na poziomie nie niższym niż 1,20. Po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut, wartość portfela kredytów mieszkaniowych zwiększyła się o około 1,7 mld zł, tj. o 0,5% (rok/rok o 3,0%), co oznacza że przyrost stanu akcji kredytowej był niższy niż w analogicznym okresie ub.r., a tempo jej wzrostu uległo obniżeniu.

⁹ Kategoria ta obejmuje również kredyty gotówkowe spłacane w ratach.

¹⁰ Kategoria ta obejmuje kredyty w rachunku bieżącym oraz kredyty gotówkowe spłacane jednorazowo.

Według danych AMRON-SARFiN, w I kwartale br. banki udzieliły 42,2 tys. kredytów mieszkaniowych, na łączną kwotę 9,0 mld zł, a liczba czynnych umów kredytowych zwiększyła się o 18,6 tys. do 1 915,4 tys.¹¹ Oznacza to, że akcja kredytowa była zbliżona do tej jaką banki wygenerowały w analogicznym okresie ub.r. (banki udzieliły wówczas 41,9 tys. kredytów o wartości 8,9 mld zł).

W kontekście obserwowanego w ostatnich okresach obniżenia dynamiki akcji kredytowej należy mieć na uwadze pewne zastrzeżenie od strony regulacyjnej związane z wprowadzeniem wymogu wkładu własnego, co w pewnym stopniu mogło ograniczyć dostęp do kredytów dla gospodarstw domowych o najsłabszej sytuacji dochodowej, jak też zwiększenie sprzedaży portfela „złych” kredytów. Trzeba też zwrócić uwagę na redukcję stóp procentowych do jakich doszło w ostatnich latach, co przekłada się nie tylko na silny wzrost zdolności kredytowej oraz obniżenie rat spłaty kredytów już udzielonych, ale powoduje też, że w przypadku systemu równych rat spłaty (dominującego w strukturze udzielonych kredytów) następuje zwiększenie spłaty kapitału, co w konsekwencji oddziałuje w kierunku obniżenia dynamiki akcji kredytowej (w porównaniu do sytuacji, jak występowałyby, gdyby stopy procentowe były na poziomach z połowy 2012 r.).

Pomimo umiarkowanej dynamiki akcji kredytowej, sytuacja na rynku nieruchomości była względnie zadowalająca, co przejawiało się rekordową sprzedażą mieszkań na rynku pierwotnym, względną stabilizacją cen oraz wzrostem inwestycji mieszkaniowych przeznaczonych na sprzedaż.

Ograniczony wzrost udziału kredytów walutowych

Oslabienie złotego względem walut głównych, zwłaszcza względem CHF, przełożyło się na ograniczony wzrost udziału kredytów walutowych w ogólnej wartości kredytów (z 46,5% na koniec ub.r. do 47,3% na koniec marca br.).

W strukturze sprzedaży kredytów kontynuowany był pozytywny trend dominacji kredytów złotych, a zarazem marginalizacji sprzedaży kredytów walutowych, choć dane AMRON wskazują na wzrost sprzedaży kredytów walutowych.

Nadmiernie liberalne zasady udzielania części kredytów

W strukturze akcji kredytowej obserwowane są niewłaściwe praktyki¹², polegające m.in. na:

- niedoszacowaniu ryzyka stopy procentowej w drodze przyjmowania przy wyliczaniu zdolności kredytowej zbyt niskich buforów na wzrost stóp procentowych, co ma szczególne znaczenie w polskiej gospodarce, w której kredyty mieszkaniowe udzielane są prawie wyłącznie w oparciu o zmienną stopę procentową. Niestosowanie odpowiednich buforów (zwłaszcza w warunkach rekordowo niskich stóp procentowych), może prowadzić do objęcia kredytowaniem osób o zbyt słabej sytuacji dochodowej lub udzielenia zbyt wysokich kredytów w stosunku do faktycznej sytuacji dochodowej kredytobiorców;
- akceptowanie przy wyliczaniu zdolności kredytowej zaniżonych kosztów utrzymania, na poziomie nieadekwatnym do wydatków faktycznie ponoszonych przez gospodarstwa domowe, co jest sprzeczne z postanowieniami Rekomendacji S. W szczególności, za niewłaściwe należy uznać udzielenie

¹¹ Szerzej zob. „Ogólnopolski raport o kredytach mieszkaniowych i cenach transakcyjnych nieruchomości”, AMRON-SARFiN. Interpretując dane AMRON-SARFiN należy mieć na uwadze, że obejmują one również klientów, którzy dokonują zmiany banku finansującego, co prowadzi do zawyżenia faktycznej skali akcji kredytowej, jak też może prowadzić do błędnych wniosków w przypadku istotnych zmian w zakresie liczby i wartości tego typu operacji pomiędzy porównywanymi okresami.

¹² Szerzej zob. „Raport o sytuacji banków w 2014 r.”, UKNF.

długoterminowego kredytu mieszkaniowego w przypadku którego po uregulowaniu raty spłaty kredytobiorcy pozostałyby środki na poziomie minimum socjalnego, niższym lub niewiele wyższym od tego minimum, co w praktyce oznaczałoby brak możliwości realizacji przez gospodarstwo domowe większych wydatków oraz tworzenia oszczędności, jak też konieczność długotrwałego zaspokajania potrzeb na generalnie niskim poziomie;

- nadmiernie wydłużone okresy kredytowania, niejednokrotnie nakładające się w znacznym stopniu na wiek emerytalny kredytobiorców oraz przekraczające przeciętne długości trwania życia.

Tego typu praktyki powodują wzrost ryzyka po stronie kredytobiorców, nadmierną akumulację ryzyka po stronie banków, jak też mogą mieć niekorzystny wpływ na sytuację na rynku nieruchomości, prowadząc do wzrostu cen nieuzasadnionego wzrostem kosztów budowy, a jedynie wzrostem zdolności kredytowej gospodarstw domowych.

Ograniczony wzrost stanu kredytów konsumpcyjnych

W I kwartale br. stan kredytów konsumpcyjnych zwiększył się o 0,8 mld zł, tj. o 0,6% (rok/rok o 4,9%), a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 0,2 mld zł, tj. o 0,2% (rok/rok o 4,0%). Oznacza to, że przyrost akcji kredytowej był wyższy niż w analogicznym okresie ub.r. kiedy odnotowano zmniejszenie stanu portfela tych kredytów.

Zwiększenie stanu portfela obserwowano w obszarze kredytów ratałnych (o 0,6 mld zł) oraz pozostałych kredytów (o 0,6 mld zł), przy jednoczesnym obniżeniu stanu zadłużenia z tytułu kart płatniczych (-0,3 mld zł) oraz kredytów samochodowych (-0,1 mld zł).

W kontekście umiarkowanej dynamiki akcji kredytowej należy mieć na uwadze poprawę sytuacji na rynku pracy, co z jednej strony może zwiększać skłonność do zaciągania kredytów, a z drugiej może powodować zwiększenie finansowania potrzeb konsumpcyjnych w oparciu o środki własne.

W kolejnych okresach można oczekiwać kontynuacji umiarkowanego ożywienia akcji kredytowej, czemu powinna sprzyjać poprawiająca się sytuacja na rynku pracy, jak też pewne złagodzenie polityki kredytowej banków w obszarze kredytów konsumpcyjnych, choć w tym kontekście należy mieć na uwadze podniesie przez banki pozaodsetkowych kosztów kredytów.

Stabilny wzrost pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych

Wartość pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych (głównie operacyjnych i inwestycyjnych dla drobnych przedsiębiorców) zwiększyła się w I kwartale br. o 2,2 mld zł, tj. o 2,1% (rok/rok o 8,6%), a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 2,0 mld zł, tj. 2,0% (rok/rok o 8,1%). Oznacza to, że przyrost akcji kredytowej był niższy niż w analogicznym okresie ub.r., ale tempo wzrostu tych kredytów pozostaje wysokie.

**Utrzymanie ożywienia
w obszarze kredytów dla
przedsiębiorstw**

Tabela 10. Kredyty dla przedsiębiorstw

	Wartość bilansowa brutto (mld zł)			Zmiana w 2015			
	03/2014	12/2014	03/2015	nominalna mld zł	%	skorygowana mld zł	%
Ogółem	286,5	301,0	308,3	7,3	2,4%	8,6	2,9%
1/ MSP	166,9	175,6	178,3	2,6	1,5%	3,5	2,0%
- operacyjne	60,1	62,6	64,2	1,6	2,5%		
- inwestycyjne	51,2	53,4	54,6	1,3	2,4%		
- nieruchomości	41,5	42,7	42,1	-0,6	-1,4%		
- pozostałe należności	14,0	17,0	17,3	0,4	2,1%		
2/ Duże przedsiębiorstwa	119,6	125,3	130,0	4,7	3,8%	5,1	4,1%
- operacyjne	54,1	50,1	53,6	3,5	7,0%		
- inwestycyjne	37,2	42,7	43,6	0,9	2,1%		
- nieruchomości	9,1	8,4	8,4	0,0	0,4%		
- pozostałe należności	19,2	24,0	24,3	0,3	1,2%		
wg waluty							
- złote	213,3	218,0	227,3	9,3	4,3%	9,3	4,3%
- waluty	73,2	83,0	81,0	-2,0	-2,4%	-0,7	-0,8%

W I kwartale br. obserwowano utrzymanie się ożywienie w obszarze kredytów dla przedsiębiorstw. W rezultacie wartość kredytów dla przedsiębiorstw zwiększyła się o 7,3 mld zł, tj. o 2,4% (rok/rok o 7,6%), a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 8,6 mld zł, tj. o 2,9% (rok/rok o 6,8%). Oznacza to, że odnotowany przyrost akcji kredytowej był wyższy niż w analogicznym okresie ub.r. Należy przy tym odnotować, że przyrost kredytów dokonał się zarówno w obszarze kredytów dla dużych przedsiębiorstw, jak i kredytów dla MSP, jak też i to że znaczna część przyrostu wynikała ze wzrostu kredytów inwestycyjnych.

W kolejnych okresach zachodzi szansa na dalszy wzrost akcji kredytowej, czemu sprzyja poprawa koniunktury, rekordowo niskie stopy procentowe oraz stabilizacja jakości portfela kredytowego. Ważną rolę odgrywa też rządowy program Portfelowej Linii Gwarancyjnej De Minimis (z programu skorzystało ponad 80 tys. przedsiębiorców i w ramach którego BGK udzielił gwarancji na kwotę blisko 20 mld zł, co przełożyło się na ponad 30 mld zł kredytów zaciągniętych w bankach kredytujących). Głównym źródłem zagrożenia dla realizacji tego scenariusza jest niepewność co do trwałości i siły ożywienia w strefie euro, niepewność związana z rozwiązaniem kryzysu zadłużeniowego Grecji, jak też ewentualna eskalacja konfliktu na Ukrainie, co może mieć niekorzystny wpływ na gospodarkę oraz skłonność przedsiębiorstw (i konsumentów) do zwiększania aktywności i inwestycji.

**Dynamika akcji kredytowej
w Polsce pozostaje wyższa niż w
krajach strefy euro**

Dynamika akcji kredytowej w Polsce pozostaje relatywnie wysoka na tle innych krajów UE, a zwłaszcza krajów strefy euro (na koniec marca br. roczne tempo wzrostu kredytów dla gospodarstw domowych w strefie euro wynosiło 0,0%, kredytów konsumpcyjnych -0,1%, mieszkaniowych 0,2%, a kredytów dla przedsiębiorstw -0,6% wobec odpowiednio 4,1%; 4,0%; 3,0%; 6,8% w Polsce).

Nieznaczny wzrost stanu najpłynniejszych aktywów

Tabela 11. Wybrane aktywa płynne

	Wartość (mld zł)			Zmiana w 2015	
	03/2014	12/2014	03/2015	mld zł	%
Ogółem	425,6	444,1	451,2	7,1	1,6%
1/ Kasa, środki w bankach centralnych	60,3	67,6	53,5	-14,0	-20,8%
- kasa	12,6	18,6	14,0	-4,6	-24,7%
- środki w bankach centralnych	47,7	48,9	39,5	-9,4	-19,3%
2/ Należności od banków	86,3	75,5	86,2	10,7	14,1%
- rezydent	63,8	49,3	53,5	4,2	8,6%
- nierezydent	22,5	26,3	32,7	6,4	24,5%
3/ Instrumenty dłużne i kapitałowe	279,0	301,0	311,5	10,5	3,5%
- banki centralne	96,5	84,4	90,3	5,9	6,9%
- skarbowe	160,7	186,8	190,4	3,7	2,0%
- dłużne innych emitentów	18,4	25,4	26,3	0,9	3,7%
- instrumenty kapitałowe	3,4	4,4	4,4	0,0	0,3%

W I kwartale br. odnotowano nieznaczny wzrost stanu najpłynniejszych aktywów¹³ (o 7,1 mld zł, tj. o 1,6%), choć ich udział w sumie bilansowej uległ nieznacznemu obniżeniu (z 29,0% na koniec ub.r. do 28,8% na koniec marca br.). Przyrost aktywów płynnych dotyczył środków ulokowanych w innych bankach, bonów pieniężnych NBP oraz portfela obligacji skarbowych. Warto jednak mieć na uwadze, że większość przyrostu wynikała ze zwiększenia ich stanu w banku państwowym, co jest charakterystyczne dla początkowej fazy roku (ze względu na wielkość banku zmiana stanu i struktury zgromadzonych w nim środków wywołuje istotne wahania w skali całego sektora bankowego).

Umiarkowany wzrost skali operacji pozabilansowych

W I kwartale br. odnotowano zwiększenie udzielonych przez banki zobowiązań dotyczących finansowania (o 11,8 mld zł, tj. o 5,1% do 245,7 mld zł), przy czym dotyczyło to zobowiązań wobec sektora budżetowego i finansowego, podczas gdy zobowiązania wobec sektora niefinansowego uległy marginalnemu zmniejszeniu. Z kolei, wartość udzielonych przez banki gwarancji uległa nieznacznemu obniżeniu (o 0,8 mld zł, tj. 1,0% do 76,4 mld zł).

Obserwowane w br. zmiany w zakresie stóp procentowych, rentowności papierów skarbowych oraz kursów walut przełożyły się na umiarkowany wzrost stanu instrumentów pochodnych (wartość nominalna tych transakcji wzrosła z 2 237,0 mld zł na koniec ub.r. do 2 307,9 mld zł na koniec marca br., tj. o 3,2%). Zwiększenie dotyczyło zarówno transakcji dotyczących stopy procentowej (nominalna wartość tych transakcji zwiększyła się o 3,2% do 1 828,9 mld zł, głównie z tytułu zwiększenia skali transakcji IRS), jak i walutowych (wzrost o 2,9% do 479,0 mld zł, głównie z tytułu wzrostu transakcji cross currency swap oraz fx option).

¹³ Zdefiniowanych tu, jako suma środków zgromadzonych w kasach, bankach centralnych, należności od banków oraz portfela instrumentów dłużnych i kapitałowych.

5. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Umiarkowany przyrost zobowiązań i kapitałów

Tabela 12. Źródła finansowania

	Wartość (mld zł)			Zmiana w 2015			
	03/2014	12/2014	03/2015	nominalna mld zł	%	skorygowana mld zł	%
Zobowiązania	1 288,3	1 366,1	1 400,3	34,2	2,5%	27,7	2,0%
1/ Depozyty i kredyty sektora finansowego	252,6	258,8	257,4	-1,4	-0,5%	-5,6	-2,1%
2/ Depozyty sektora niefinansowego:	778,1	854,1	858,5	4,4	0,5%	4,1	0,5%
- gospodarstwa domowe	563,1	606,4	620,7	14,3	2,4%	13,4	2,2%
- przedsiębiorstwa	197,2	229,4	219,0	-10,4	-4,5%	-9,8	-4,3%
- instytucje niekomercyjne	17,8	18,3	18,8	0,5	2,7%	0,5	2,7%
3/ Depozyty sektora budżetowego	79,1	60,6	79,8	19,2	31,6%	18,6	30,4%
4/ Zobowiązania z tytułu własnej emisji	54,4	54,4	56,4	2,0	3,7%		
5/ Zobowiązania podporządkowane	7,2	7,5	7,7	0,2	3,2%		
6/ Pozostałe ¹⁴	117,0	130,7	140,5	9,8	7,5%		
wg waluty							
- złotowe	1 010,6	1 076,4	1 097,5	21,1	2,0%	21,1	2,0%
- walutowe	277,7	289,7	302,8	13,1	4,5%	6,6	2,2%
wg kraju							
- rezydent	1 069,5	1 128,0	1 151,4	23,4	2,1%	21,9	1,9%
- nierezydent	218,9	238,1	248,9	10,8	4,5%	5,8	2,4%
w tym środki z macierzystej grupy kapitałowej	114,7	103,5	100,9	-2,6	-2,5%		
Kapitały	155,9	166,2	169,0	2,8	1,7%		

Umiarkowany wzrost skali działania sektora bankowego znalazł odzwierciedlenie w ograniczonym wzroście zobowiązań, które w I kwartale br. zwiększyły się o 34,2 mld zł, tj. o 2,5% (rok/rok o 8,7%), a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 27,7 mld zł, tj. o około 2,0% (rok/rok o 6,9%). W decydującym stopniu wynikało to z charakterystycznego dla początku roku silnego przyrostu depozytów sektora budżetowego, a w mniejszym stopniu z przyrostu depozytów gospodarstw domowych oraz innych zobowiązań.

Pomimo rekordowo niskich stóp procentowych, utrzymuje się wysokie tempo wzrostu depozytów sektora niefinansowego

Pomimo obaw związanych z rekordowo niskimi stopami procentowymi w I kwartale br. stan depozytów sektora niefinansowego zwiększył się o 4,4 mld zł, tj. o 0,5% (rok/rok o 10,3%), a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 4,1 mld zł, tj. 0,5% (rok/rok o 9,4%). Oznacza to, że przyrost depozytów był wyższy niż w analogicznym okresie ub.r. Trzeba przy tym dodać, że stan depozytów gospodarstw domowych uległ zwiększeniu (o 14,3 mld zł, 2,4%), a depozytów przedsiębiorstw zmniejszył się (-10,4 mld zł, -4,5%), co jest zjawiskiem okresowym charakterystycznym dla pierwszych miesięcy roku.

W kontekście możliwości dalszego wzrostu bazy depozytowej, wyzwaniem dla banków pozostaje środowisko rekordowo niskich stóp procentowych, które powoduje zmniejszenie przyrostu depozytów z

¹⁴ Pozycja ta składa się przede wszystkim z pozostałych zobowiązań wobec sektora finansowego (głównie wobec banków i oddziałów instytucji kredytowych).

tytułu odsetek od już złożonych lokat, a zarazem wpływa na zmniejszenie skłonności do oszczędzania w bankach oraz prowadzi do poszukiwania alternatywnych form oszczędności i inwestycji (m.in. na rynku nieruchomości i rynku kapitałowym). Z drugiej strony, niskie stopy procentowe sprzyjają ożywieniu gospodarki, co przekłada się na poprawę sytuacji na rynku pracy (w tym wzrost wynagrodzeń) oraz sytuacji finansowej przedsiębiorstw, a to z kolei przekłada się na zwiększenie oszczędności w bankach. Na podstawie obserwacji ostatnich okresów, wydaje się, że ten drugi aspekt zdaje się (przynajmniej jak dotychczas) przeważać.

Stan depozytów i kredytów sektora finansowego pozostaje relatywnie stabilny

W I kwartale br. odnotowano zmniejszenie stanu depozytów i kredytów sektora finansowego o 1,4 mld zł, tj. o -0,5% (rok/rok wzrost o 1,9%), a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 5,6 mld zł, tj. o -2,1% (rok/rok -2,3%). W tym kontekście należy jednak mieć na uwadze wzrost stanu innych zobowiązań (o 9,8 mld zł), które w zdecydowanej większości stanowią zobowiązania wobec banków.

Silny, ale okresowy napływ depozytów sektora budżetowego

Głównym czynnikiem wzrostu zobowiązań sektora bankowego w I kwartale br. był przyrost depozytów sektora budżetowego, których wartość zwiększyła się o 19,2 mld zł, tj. o 31,6% (rok/rok o 0,9%). Należy jednak mieć na uwadze, że napływ tych środków ma charakter okresowy i jest bardzo silnie skoncentrowany, w rezultacie czego rola tych środków w finansowaniu działalności banków pozostaje ograniczona.

Ograniczony wzrost emisji własnych

W I kwartale br. odnotowano ograniczony wzrost stanu emisji własnych (o 2,0 mld zł, tj. o 3,7%), choć rola tego źródła finansowania pozostaje niewielka, a ponadto charakteryzuje się ono bardzo silną koncentracją (większość przypada na jeden bank państwowy).

Ograniczony wzrost kapitałów

W I kwartale br. odnotowano ograniczony wzrost kapitałów sektora bankowego (o 2,8 mld zł; 1,7%).

Poziom finansowania zagranicznego pozostaje względnie stabilny

W I kwartale br. stan środków nierezydentów w ujęciu nominalnym zwiększył się o 10,8 mld zł, tj. o 4,5% (rok/rok o 13,7%), a po wyeliminowaniu zmian kursów walut o około 5,8 mld zł, tj. o 2,4% (rok/rok o 7,3%).

Wprawdzie w ostatnich kilku kwartałach odnotowano wzrost stanu środków nierezydenta, ale w dłuższym okresie poziom finansowania zagranicznego pozostaje względnie stabilny, co prowadzi do stopniowego zmniejszenia udziału tych środków w strukturze zobowiązań (na koniec marca br. wynosił on 17,8%) oraz w sumie bilansowej (na koniec marca br. wynosił on 15,9%) i sprzyja zwiększeniu stabilności sektora bankowego. Zmiany stanu tych środków wynikają głównie z wahań złotego (około 70% tych środków stanowią zobowiązania walutowe), skali operacji skarbowych dokonywanych przez poszczególne banki oraz zmian strategii działania części banków (w szczególności wyeliminowania sprzedaży kredytów walutowych dla gospodarstw domowych oraz zmniejszenia stopnia uzależnienia od podmiotów dominujących).

Według stanu na koniec marca br. 100,9 mld zł zobowiązań wobec nierezydenta pochodziło od podmiotów z macierzystej grupy kapitałowej (na koniec ub.r. było to 103,5 mld zł), co stanowiło 40,5% ogółu tych zobowiązań.

Zwiększeniu zagranicznych zobowiązań banków, towarzyszył nieco niższy przyrost należności od banków od nierezydentów (o 5,6 mld zł), co spowodowało nieznaczne zwiększenie ujemnej luki finansowania zagranicznego (do -165,4 mld zł), choć jej udział w sumie bilansowej pozostał stabilny (-10,5%).

6. STRUKTURA WALUTOWA I TERMINÓW PŁATNOŚCI BILANSU

Struktura walutowa bez większych zmian

Tabela 13. Struktura walutowa bilansu

	Wartość (mld zł)			Zmiana w 2015	
	03/2014	12/2014	03/2015	mld zł	%
Aktywa					
- złotowe	1 110,5	1 175,9	1 203,5	27,6	2,3%
- walutowe	333,8	356,4	365,9	9,5	2,7%
Pasywa					
- złotowe	1 166,6	1 242,6	1 266,5	24,0	1,9%
- walutowe	277,7	289,7	302,8	13,1	4,5%
Niedopasowanie walutowe					
- w mld zł	-56,1	-66,7	-63,0		
- % sumy bilansowej	-3,9%	-4,4%	-4,0%		

W I kwartale br. odnotowano umiarkowany przyrost stanu aktywów walutowych (o 9,5 mld zł, tj. o 2,7%) oraz pasywów walutowych (o 13,1 mld zł, tj. o 4,5%), co wynikało głównie z osłabienia PLN względem CHF i USD oraz zmian w poziomie i strukturze walutowej lokat instytucji sektora rządowego. W rezultacie udział aktywów walutowych w sumie bilansowej nie uległ zmianie (23,3%), a udział pasywów walutowych nieznacznie wzrósł (do 19,3%). Jednocześnie większy przyrost pasywów walutowych niż aktywów spowodował obniżenie niedopasowania walutowego sektora bankowego (do -63,0 mld zł) i jego udziału w sumie bilansowej (do -4,0%).

Finansowanie długoterminowe bez większych zmian

Tabela 14. Struktura terminowa bilansu¹⁵

	Wartość nominalna (mld zł)			Zmiana w 2015	
	03/2014	12/2014	03/2015	mld zł	%
Aktywa	1 478,0	1 565,6	1 601,4	35,8	2,3%
do roku	429,9	405,0	422,5	17,5	4,3%
1-2 lata	116,8	138,7	142,0	3,2	2,3%
2-5 lat	281,7	322,1	320,2	-1,9	-0,6%
powyżej 5 lat	452,1	483,9	501,2	17,3	3,6%
bez terminu	197,5	215,9	215,5	-0,4	-0,2%
Pasywa	1 439,4	1 527,2	1 564,0	36,8	2,4%
do roku	1 051,0	1 092,2	1 114,1	21,9	2,0%
1-2 lata	63,5	54,1	57,3	3,2	5,9%
2-5 lat	77,6	84,0	84,6	0,6	0,7%
powyżej 5 lat	66,2	101,2	105,9	4,7	4,7%
bez terminu	181,0	195,7	202,1	6,4	3,3%

W I kwartale br. nie odnotowano znaczących zmian w strukturze terminów płatności bilansu sektora bankowego. Wprawdzie w okresie tym odnotowano zwiększenie zobowiązań wymagalnych powyżej 1 roku (z 239,3 mld zł na koniec ub.r. do 247,8 mld zł na koniec marca br., tj. o 3,6%) i ich udziału w sumie

¹⁵ System sprawozdawczy FINREP w zakresie struktury terminów płatności opiera się na danych w wartościach nominalnych oraz zawiera pozycję „bez określonego terminu”, co powoduje występowanie pewnych zniekształceń i niezgodności (m.in. pomiędzy sumą aktywów i pasywów). Ograniczenia te nie wpływają jednak na istotę prezentowanych zjawisk i wysnuwanych wniosków.

bilansowej (z 15,7% do 15,8%), ale wynikało to głównie z osłabienia PLN względem CHF i USD, co zwiększyło wyrażoną w złotych wartość długoterminowych zobowiązań walutowych.

Duże dysproporcje występujące w strukturze terminów zapadalności aktywów i wymagalności pasywów wskazują na oparcie długoterminowej akcji kredytowej na krótkoterminowych depozytach, co powoduje wzrost ryzyka płynności. Dlatego konieczne jest, aby banki kontynuowały działania zmierzające do pozyskania długoterminowych, stabilnych źródeł finansowania.

7. JAKOŚĆ PORTFELA KREDYTOWEGO

Nieznaczne pogorszenie jakości portfela kredytowego

Tabela 15. Jakość portfela kredytowego

	Wartość (mld zł)			Zmiana w 2015		Udział (%)		
	03/2014	12/2014	03/2015	mld zł	%	03/2014	12/2014	03/2015
Kredyty zagrożone	72,2	73,1	76,2	3,1	4,3%	7,3%	7,0%	7,1%
Sektor finansowy	0,2	0,3	0,2	-0,1	-27,1%	0,3%	0,5%	0,3%
Sektor niefinansowy	71,7	72,5	75,7	3,2	4,4%	8,4%	8,1%	8,2%
Sektor budżetowy	0,3	0,3	0,3	0,0	-8,7%	0,3%	0,4%	0,3%
Gospodarstwa domowe	39,1	38,4	40,8	2,4	6,3%	7,0%	6,5%	6,7%
Konsumpcyjne	18,1	16,7	17,2	0,4	2,5%	14,4%	12,7%	13,0%
Mieszkaniowe	10,5	11,0	12,4	1,4	12,8%	3,1%	3,1%	3,3%
Pozostałe	10,4	10,7	11,3	0,6	5,6%	10,9%	10,5%	10,9%
Przedsiębiorstwa	32,5	34,0	34,8	0,8	2,3%	11,4%	11,3%	11,3%
MSP	21,3	22,3	22,6	0,3	1,2%	12,8%	12,7%	12,7%
Duże przedsiębiorstwa	11,2	11,6	12,2	0,5	4,4%	9,4%	9,3%	9,3%
Kredyty opóźnione w spłacie								
Konsumpcyjne								
do 30 dni	8,7	8,2	7,5	-0,7	-8,8%	6,6%	6,0%	5,5%
> 30 dni	20,8	19,0	18,7	-0,3	-1,6%	15,7%	13,8%	13,5%
Mieszkaniowe								
do 30 dni	13,3	13,6	13,4	-0,2	-1,4%	3,9%	3,8%	3,6%
> 30 dni	11,3	11,2	12,1	0,9	8,1%	3,3%	3,1%	3,3%

W I kwartale br. odnotowano nieznaczne pogorszenie jakości portfela kredytowego, wyrażające się relatywnie wysokim przyrostem stanu kredytów zagrożonych (o 3,1 mld zł, tj. o 4,3%) oraz niewielkim zwiększeniem ich udziału w portfelu (z 7,0% na koniec ub.r. do 7,1% na koniec marca br.).

Przyrost stanu kredytów zagrożonych dokonał się głównie w obszarze kredytów mieszkaniowych, a w mniejszym stopniu w obszarze kredytów dla przedsiębiorstw, kredytów konsumpcyjnych oraz pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych. W przypadku kredytów dla sektora finansowego i budżetowego, stan kredytów zagrożonych uległ zmniejszeniu, a jakość tych kredytów pozostawała wysoka.

Obserwowany wzrost stanu kredytów zagrożonych w znacznym stopniu wynikał z oddziaływania dwóch czynników, tj. znacznego osłabienia PLN względem CHF, co skutkowało zwiększeniem wyrażonego w PLN stanu kredytów zagrożonych udzielonych, indeksowanych lub denominowanych w CHF, jak też z zaleceń jakie zostały wystosowane przez KNF do niektórych banków na skutek ubiegłorocznego przeglądu jakości aktywów, co skutkowało zaklasyfikowaniem do kredytów ze stwierdzoną utratą wartości, części portfela kredytowego, który wcześniej raportowany był jako bez utraty wartości.

Pogorszenie jakości kredytów mieszkaniowych

O ile w 2014 r. obserwowano stabilizację jakości kredytów mieszkaniowych, o tyle w I kwartale br. odnotowano silny wzrost stanu zagrożonych kredytów mieszkaniowych (o 1,4 mld zł, tj. o 12,8%; rok/rok o 1,8 mld zł, tj. o 17,5%) oraz wzrost ich udziału w portfelu (z 3,1% na koniec ub.r. do 3,3% na koniec marca br.). Jednak jak już wcześniej wskazano, w znacznym stopniu miało to związek z osłabieniem PLN względem CHF do jakiego doszło w styczniu br. na skutek decyzji SNB o zaprzestaniu utrzymywania kursu EUR/CHF na

poziomie nie niższym niż 1,20. W rezultacie odnotowano wzrost stanu kredytów zagrożonych, udzielonych, indeksowanych lub denominowanych w CHF (ich stan zwiększył się o 1,0 mld zł). Dodatkowo w jednym z dużych banków, w rezultacie przeprowadzonej przez UKNF inspekcji oraz przeglądu jakości aktywów, dokonano rozszerzenia katalogu przesłanek utraty wartości ekspozycji kredytowej, co skutkowało znacznym wzrostem stanu kredytów ze stwierdzoną utratą wartości. Pogorszeniu uległa też spłacalność kredytów mierzona stanem i udziałem kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni (stan tych kredytów zwiększył się o 0,9 mld zł, a ich udział w portfelu wzrósł do 3,3%).

Banki posiadające istotny portfel kredytów mieszkaniowych o niekorzystnych parametrach powinny zabezpieczyć związane z nim ryzyko za pomocą dodatkowego kapitału

W kontekście relatywnie zadowalającej bieżącej jakości kredytów mieszkaniowych, należy mieć na uwadze, że portfel ten generuje szereg rodzajów potencjalnego ryzyka, które może zmaterializować się w przyszłości. W szczególności trzeba mieć na uwadze dominującą rolę tych kredytów w bilansie sektora bankowego (na koniec marca br. stanowiły one 41,4% kredytów dla sektora niefinansowego oraz 23,2% sumy bilansowej sektora, ale w niektórych bankach udział ten był znacznie wyższy), wysoki udział kredytów walutowych generujących szereg rodzajów ryzyka, jak też wysokie LTV części portfela kredytowego (ponad 600 tys. kredytów o LTV > 80%, w tym ponad 200 tys. kredytów o LTV > 100%), co wzbudza obawy o sytuację kredytobiorców, którzy zostaliby objęci procesami windykacji (część z nich pomimo sprzedaży nieruchomości zostałaby z wysokimi zobowiązaniami). Dodatkowe ryzyko wynika z kredytów udzielonych w ramach programu „Rodzina na swoim” („skokowy” wzrost rat spłaty), ograniczonej płynności na rynku nieruchomości, niezadowalających baz danych o rynku nieruchomości i sytuacji finansowej klientów, silnego zróżnicowania cen nieruchomości utrudniającego ich właściwą wycenę oraz braku w pełni zadowalających źródeł finansowania. W końcu należy mieć na uwadze kwestie społeczne i prawne związane z realizacją zabezpieczeń (na koniec ub.r. w portfelach banków było ponad 50 tys. kredytów zagrożonych, które były zabezpieczone na nieruchomości mieszkalnej, co oznacza że około 100-150 tys. osób było dotkniętych problemem obsługi tych kredytów). Dlatego też banki posiadające istotny portfel kredytów o niekorzystnych parametrach powinny zabezpieczyć związane z nim ryzyko m.in. za pomocą dodatkowego kapitału, który pokryłby koszty materializacji ryzyka w przypadku realizacji niekorzystnych scenariuszy.

Konieczność pełnego wdrożenia postanowień Rekomendacji S

W ramach dokonywanych analiz i przeglądów UKNF zwraca też bankom uwagę na konieczność pełnego wcielenia do powszechnej praktyki bankowej postanowień Rekomendacji S. W szczególności zwraca się uwagę na utrzymywanie się niewłaściwych praktyk polegających m.in. na niedoszacowaniu ryzyka stopy procentowej (zbyt niskie bufory przy badaniu zdolności kredytowej), akceptacji zbyt niskich kosztów utrzymania (na poziomie minimum socjalnego lub niewiele wyższym), które są nieadekwatne do kosztów faktycznie ponoszonych przez kredytobiorców oraz nadmierne wydłużenie okresu kredytowania części kredytów, które w znacznym stopniu nachodzą na wiek emerytalny kredytobiorcy, a nawet przekraczają przeciętne długości trwania życia.

Stabilizacja/pogorszenie jakości kredytów konsumpcyjnych

W I kwartale br. odnotowano zwiększenie stanu zagrożonych kredytów konsumpcyjnych (o 0,4 mld zł, tj. 2,5%) oraz wzrost ich udziału w portfelu (z 12,7% na koniec ub.r. do 13,0% na koniec marca br.). Z drugiej strony, obserwowano poprawę spłacalności kredytów, co przejawiało się w zmniejszeniu stanu kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni (o 0,3 mld zł, tj. -1,6%) oraz ich udziału w portfelu (z 13,8% do 13,5%).

Pogorszenie jakości pozostałych kredytów gospodarstw domowych

W I kwartale br. obserwowano pogorszenie jakości portfela pozostałych kredytów dla gospodarstw, co przejawiało się w zwiększeniu stanu kredytów zagrożonych (o 0,6 mld zł, tj. o 5,6%) oraz ich udział w portfelu (z 10,5% na koniec ub.r. do 10,9% na koniec marca br.). Głównymi obszarami osłabienia były kredyty operacyjne (wzrost stanu kredytów zagrożonych o 0,5 mld zł) oraz kredyty na nieruchomości (wzrost o 0,2 mld zł).

Stabilizacja jakości kredytów dla przedsiębiorstw

W I kwartale br. jakość kredytów dla sektora przedsiębiorstw pozostała względnie stabilna – pomimo ograniczonego wzrostu stanu kredytów zagrożonych (o 0,8 mld zł, tj. o 2,3%) ich udział w portfelu nie uległ zmianie (11,3%). Stabilizacja jakości była obserwowana zarówno w portfelu kredytów dla MSP, jak i dużych przedsiębiorstw, przy czym przyrost kredytów zagrożonych obserwowany był głównie w obszarze kredytów operacyjnych dla MSP i pozostałych kredytów dla dużych przedsiębiorstw.

W ujęciu branżowym, w największy przyrost kredytów zagrożonych odnotowano w branży górnictwa (wzrost kredytów zagrożonych o 0,7 mld zł), a w znacznie mniejszym stopniu w działalności profesjonalnej (0,2 mld zł) oraz produkcji przemysłowej (0,1 mld zł). Na koniec marca br. najniższą jakość przedstawiał portfel kredytów dla przedsiębiorstw z branży górnictwa (udział kredytów zagrożonych wynosił 33,5%) oraz branży budowlanej, hoteli i gastronomii (w obu branżach udział kredytów zagrożonych przekraczał 20%). Należy mieć jednak na uwadze, że często na niekorzystną sytuację poszczególnych branż wpływa sytuacja finansowa jednego lub kilku dużych przedsiębiorstw, podczas gdy jakość należności od pozostałych podmiotów jest dobra.

Jakość kredytów zdeterminowana przez rozwój sytuacji gospodarczej

Z punktu widzenia jakości portfela kredytowego w przyszłych okresach kluczowe znaczenie będzie miał rozwój sytuacji makroekonomicznej. W przypadku utrzymania się ożywienia gospodarki, będzie to pozytywnie wpływać na sytuację finansową części kredytobiorców i prowadziło do poprawy jakości portfela kredytowego.

Pozytywny wpływ wywiera też środowisko niskich stóp procentowych, choć trzeba mieć na uwadze, że może ono też wywoływać niekorzystne zjawiska (m.in. prowadzić do nadmiernego zadłużenia części gospodarstw

domowych i przedsiębiorstw, jak też poszukiwania inwestycji charakteryzujących się wyższymi stopami zwrotu, ale i wyższym ryzykiem), które mogą się uwidocznić dopiero w przyszłości.

W długim okresie, pozytywny wpływ na jakość portfela kredytowego będą miały też znowelizowane w ostatnich okresach rekomendacje KNF oraz inne działania podejmowane przez nadzór bankowy, które wcielone do powszechnej praktyki bankowej powinny istotnie wzmocnić proces zarządzania ryzykiem kredytowym, jak też wzmocnić bezpieczeństwo kredytobiorców.

SPIS TABEL

Tabela 1. Adekwatność kapitałowa.....	10
Tabela 2. Łączny współczynnik kapitałowy i współczynnik kapitału podstawowego Tier 1	10
Tabela 3. Wybrane miary płynności.....	12
Tabela 4. Wybrane elementy rachunku wyników sektora bankowego.....	13
Tabela 5. Czynniki zmiany wyniku finansowego netto sektora bankowego w 2015	13
Tabela 6. Saldo odpisów i rezerw	15
Tabela 7. Wybrane miary efektywności działania	15
Tabela 8. Portfel kredytowy	17
Tabela 9. Kredyty dla gospodarstw domowych.....	18
Tabela 10. Kredyty dla przedsiębiorstw	21
Tabela 11. Wybrane aktywa płynne	22
Tabela 12. Źródła finansowania	23
Tabela 13. Struktura walutowa bilansu	26
Tabela 14. Struktura terminowa bilansu.....	26
Tabela 15. Jakość portfela kredytowego	28

URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
Plac Powstańców Warszawy 1
00-950 Warszawa

tel. (+48 22) 262-50-00
fax (+48 22) 262-51-11 (95)
e-mail: knf@knf.gov.pl

www.knf.gov.pl